

Motion

1980/81:2079

av Lars Werner m. fl.

med anledning av proposition 1980/81:130 om industripolitikens inriktning, m. m.

Sammanfattning: Regeringens förslag innebär en privatisering av viktiga delar av verksamheten inom SGU. Detta står i strid med viktiga nationella intressen. Motionen yrkar därför avslag på regeringens hemställan rörande SGU:s omorganisation.

Regeringens proposition om industripolitiken innehåller bl. a. förslag om att uppdelna verksamheten vid SGU, så att en del därav helt skall arbeta på uppdragsverksamhet. Vpk motsätter sig av en rad skäl detta förslag.

För det första är vi rent allmänt emot en kommersialisering av offentliga förvaltningars verksamhet. Offentlig förvaltning är till sin grundläggande karaktär något annat än privat förvaltning. Den har syften att bevaka, vilka inte låter sig inrängas i kommersiell företagsorganisation och med där rådande synsätt. Att viss avgiftsfinansiering förekommer när allmänheten begär bestämd service kan självfallet godtas. Men att privata intressen via uppdrag och finansiella bidrag styr själva innehållet och inriktningen i fråga om en förvaltnings verksamhet måste förkastas.

Offentlig förvaltnings ändamål är uttryckta i grundlagarna och förkroppsligade bl. a. i offentlighetsrätten. Däri ingår exempelvis skyldigheten att behandla alla medborgare lika, att inte genom påtryckande inflytelser eller mutor inrikta verksamheten till förmån för viss part, liksom också den allmänna skyldigheten att beakta övergripande offentliga intressen. Särskilt stötande är givetvis när man kommersialiserar förvaltningar inom sådana verksamhetsområden där uppenbara intressemotsättningar föreligger mellan privata, statliga och folkliga intressen. Så är ju uppenbart fallet på det mineralpolitiska området.

De principiella invändningarna stöds också av mer praktiska synpunkter. Mineralbrytning i Sverige domineras av ett par mycket stora och mäktiga företag. Man vill nu ge dessa företag carte blanche att i realiteten köpa upp viktiga delar av ett statligt verks arbete och styra dess inriktning. Detta är i högsta grad stötande, och man kan t. o. m. ur vissa aspekter ifrågasätta lagligheten härav.

Regeringsförslaget är desto märkligare som det föregriper det propositionsarbete vilket bör vara en naturlig följd av mineralpolitiska utredningens arbete. Man har sålunda inte försökt se frågan om SGU:s organisation i det större mineralpolitiska sammanhang där det skäligen måste höra hemma.

Risk föreligger uppenbarligen också för att övergången till uppdragsverksamhet för en stor del av SGU kommer att leda till en sämre ställning även för den självständiga delen. Både genom den ändrade dispositionen av kapaciteten och genom inriktningen på budgetbesparingar kan t. ex. viktigt karteringsarbete eftersättas. Detta är ytterst olyckligt, både med tanke på den stora eftersläpningen i nämnda hänseende och med tanke på den betydelse för samhällsplaneringen som en kvalificerad naturgeografisk kartering har.

Frågan har slutligen en djupare konstitutionellt-rättslig sida. Den hänger samman med SGU:s själva verksamhetsområde. Mineraltillgångar har i Sverige, liksom i flertalet andra länder, ansetts tillhöra staten. Utvinning därav är i princip ett statligt prerogativ. Privat utvinning sker på koncession. Den speciella rättsliga synen speglar sig också i att särskilda restriktioner uppsatts för utländska intressen.

Från denna utgångspunkt kan det aldrig vara riktigt att låta undersökningar och prospekteringar inriktas efter koncessionshavarnas i stället för koncessionsgivarens intressen. Förslaget i propositionen är ett exempel på vad som blivit ett allt vanligare inslag i sentida regeringspolitik: missbruk av offentliga verksamheter för privata syften, likgiltighet för nationella intressen och bristande förmåga eller urskillning, när det gäller att tänka i konstitutionella banor. Sådana tendenser till upplösning av det konstitutionella systemets innehåll måste bekämpas.

Mot den nu anförda bakgrunden föreslås

att riksdagen avslår hemställan i proposition 1980/81:130 i vad avser ändrad organisation av SGU.

Stockholm den 25 mars 1981

LARS WERNER (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

EVA HJELMSTRÖM (vpk)

JOHN ANDERSSON (vpk)

RAUL BLÜCHER (vpk)

SVEN HENRICSSON (vpk)

PER ISRAELSSON (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk)

C.-H. HERMANSSON (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)

JÖRN SVENSSON (vpk)

LARS-OVE HAGBERG (vpk)